

ciji arhitekture rado je surađivao s umjetnikom Vaskom Lipovcem, koji je uz nju komponirao javnu plastiku s motivima ptica, drveća i cvijeća.

Retrospektivne izložbe priređene su mu u Zagrebu (2000), Splitu (2001., 2017), Parizu i Bruxellesu (2002) te Strasbourgu (2003), a skupno je izlagao na Zagrebačkom salonu (1973–82., 2000). U nizu dobivenih nagrada i priznanja ističu se nagrade Zagrebačkoga salona (1974), »Vladimir Nazor« (gođišnja 1973., za životno djelo 2010), *Borbe* (1973), »Drago Galić« (2000), »Viktor Kovačić« (za životno djelo, 2018) te Nagrada HAZU-a (2004). Redoviti je član HAZU-a od 2006.

LIT.: N. Polak: *Dinko Kovačić – mjera podneblja i vremena*. Oris, 2(2000) 7, str. 48–57. — *Dinko Kovačić*. Split, 2002. — *Nikad nisam crtao blagovaonicu – crtao sam ručak* (razgovor). Čovjek i prostor 49(2002) 9–10(581–582), str. 38–42.

L. Habuš

Kovačić, Viktor (Ločendol, danas dio Rogaske Slatine, Slovenija, 28. VII. 1874 – Zagreb, 21. X. 1924), arhitekt i urbanist, jedan od najznačajnijih arhitekata hrvatske protomodernne arhitekture na početku XX. st.

Završio je graditeljsko-obrtnički odjel Obrtne škole u Grazu 1891. Iste godine vratio se u Zagreb gdje je kratko radio kao praktikant u poslovnica → Kune Waidmanna i → Đure Carneluttija, a potom do 1896. u atelijeru → Hermana Bolléa. Kao stipendist ugarskoga ministarstva za kulturu 1896–99. studirao je arhitekturu na Akademiji likovnih umjetnosti u Beču u klasi Otta Wagnera. Nakon završetka studija dobio je diplomu koja u Zagrebu nije vrijedila kao one s politehničkih škola, te je zbog nereguliranoga statusa ovlaštenoga arhitekta 1902–04. radio uz pomoć → Josipa Markovića, bez veće mogućnosti da slobodno realizira svoje zamisli. S → Hugom Ehrlichom 1910–15. vodio je zajednički arhitektonski atelijer Kovačić i Ehrlich. Od 1920. bio je honorarni nastavnik na Tehničkoj visokoj školi u Zagrebu, u zvanju redovitoga profesora od

1922., gdje je vodio kolegije Perspektivno crtanje i Arhitektonske kompozicije. Godine 1922. postao je ovlaštenim civilnim arhitektom.

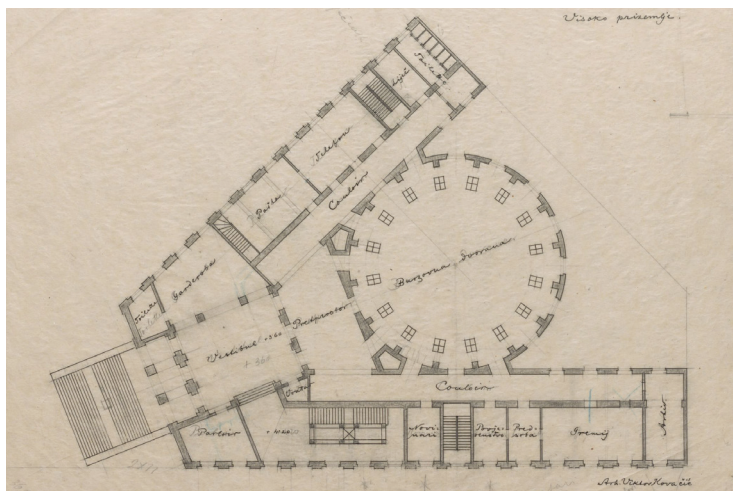
Njegovo stvaralaštvo temeljeno je na Wagnerovu modernističkom profunkcionalizmu, njegovu nauku o arhitekturi kao umjetnosti i suvremenom životu kao izvoru umjetničkoga stvaranja, te na Loo-sovoj misli oslobađanja arhitekture od nepotrebnih dekoracija. Isticao je funkcionalnost stambenih prostora te da moderna arhitektura mora odgovarati suvremenim potrebama i udobnosti. U studentskom razdoblju izradio je projekte za Versammlungsort (1897) i hotel na Wienzeile u Beču (1898) i Oriandu, ljetni dvorac ruskoga cara na Krimu (1899., diplomski rad). Nakon povratka u Zagreb priklonio se skupini modernih hrvatskih umjetnika okupljenih oko Vlahu Bukovca, a svojim programatskim tekstom *Moderna arhitektura*, objavljenim 1900. u časopisu *Život*, u kojem je, odbacujući tekovine historicizma, zastupao nov pristup zvanju arhitekta gdje bi fokus trebao biti usmjeren projektiranju građevina koje odgovaraju suvremenim potrebama, te se zauzimao za modernu, novu arhitekturu ističući potrebu poštovanja vrijednosti tradicije, no uza suprotstavljanje konzervativizmu. U skladu s tim shvaćanjima istraživao je zagrebačke povijesne spomenike i protivio se zahvatima koji mijenjaju njihov izvorni značaj. Sa skupinom istomišljenika, → Edom Šenom, → Vjekoslavom Bastlom i → Stjepanom Podhorskim, osnovao je 1905. → Klub hrvatskih arhitekata koji se smatra jednim od stupova hrvatskoga moderniteta na početku XX. st. Klub je štitiio interese i dostojanstvo struke, strogo razlučujući projektante od izvođača, prihvaćajući samo kreativne arhitekate, a nipošto građevinske poduzetnike, te se posebice zauzimao za organiziranje javnih arhitektonskih natječaja. Godine 1906. srušen je zid pred zagrebačkom katedralom s povijesnom Bakačevom kulom. Pod pritiskom javnosti i Kovačićevih kritika, 1908. bio je raspisan natječaj za regulaciju Kaptola, na kojem je njegov projekt dobio prvu nagradu. Svoje zanimanje za povijesne dijelove grada proširio je projektima za regu-

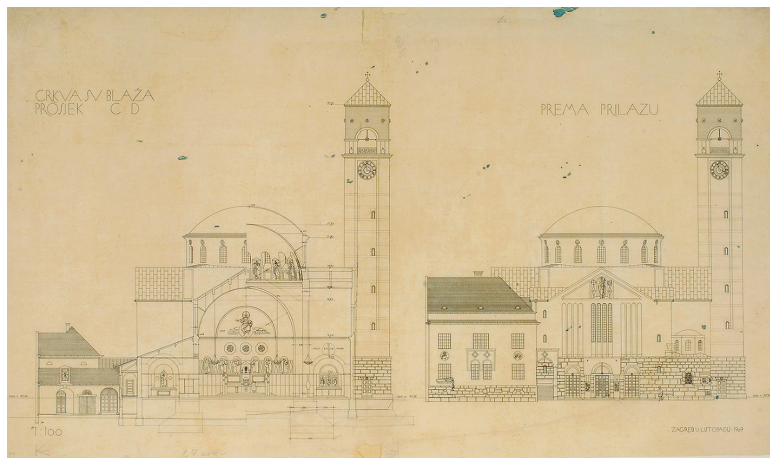

KOVAČIĆ, Viktor, MKM, Zbirka ostavštine arhitekta Viktora Kovačića, ekultura.hr

Palača Burze (danas Hrvatske narodne banke) na Trgu hrvatskih velikana 3, 1930., Zagreb, MKM, Zbirka ostavštine arhitekta Viktora Kovačića, ekultura.hr (lijevo) foto: V. Horvat

Studija tlocrta visokog prizemlja palače Burze, MKM, Zbirka ostavštine arhitekta Viktora Kovačića, ekultura.hr (desno)

laciju Dolca, Vlaške ulice, Jezuitskoga trga te Rokova perivoja.

U to doba izveo je svoje prve veće projekte u Zagrebu u kojima je još bio zamjetan utjecaj secesije: poslovno-stambene zgrade Oršić i Divković u Masarykovoju ulici 21 i 23 (1906–07), kuće Auer u Rokovoj 6 (1906) i Lustig – Perok u Kumičićevoj 10 (1910). Potom je postupno počeo slijediti Loosovo načelo slobodne organizacije tlocrta i građevnih masa projektirajući obiteljske kuće Frangeš (1911), Vrbanić u Ulici Ivana Gorana Kovačića 2 (1911), Čepulić u Jurjevskoj 63A (1914) i Breyer na Tuškancu 17 (1914), a najviši domet sinteze tradicije i suvremenosti ostvario je u stambenoj zgradi Frank na uglu Mažuranićeva trga 1 i Hebrangove 33 (1912–13). Njegov je najzahtjevniji realizirani projekt crkva sv. Blaža na Deželićevu prilazu 64 (1912–15), za koju je inspiraciju našao u oblicima bizantskih kupolnih građevina u Ravenni i starohrvatske sakralne arhitekture. Monumentalna križno-centralna građevina očišćena je od bečkih ornamenata te nosi armiranobetonsku kupolu (konstruirao ju je → Milan Čalogović), prvu takvu konstrukciju u nas.

Prema njegovim projektima realizirani su u Zagrebu i ulaz komore gradskoga vodovodnoga spremnika Tuškanac/Jabukovac (1912), pregradnje palača Tomašić u Hebrangovoj 17–19 (1912–13) i Kušević u Kuševićevoj 1 (1913–14, s Ehrlichom), te drvena lovačka kuća Fröhlich u Bosanskoj 54 (1919–20). Među realizacijama nakon I. svj. rata ističu se poslovno-stambene zgrade Slaveks na Svačićevu trgu 13 (1920) i Eksploatacije drva na Trgu žrtava fašizma 3 (1922–23), izrazito jednostavnih, čistih formi, u kojima je napustio povijesne reminiscencije.

Palača Burze (danas Hrvatske narodne banke) na Trgu hrvatskih velikana 3 (1923–27; poslije njegove smrti dovršio ju je Ehrlich), posljednja i jedina poslovna zgrada u njegovu opusu, odraz je naglašenoga urbanističkoga razmišljanja; uklopivši je u širi urbani kontekst, oblikovao je reprezentativni ulaz u novi dio grada. Pri projektiranju primijenio je klasične elemente na pročeljima (jonski stupovi, pro-

zorski zabati s volutama) koje je u slobodnoj plastičnoj interpretaciji povezao sa strogim kubusom zgrade u skladnu cjelinu. U unutrašnjosti, između dvaju krakova građevine, smjestio je burzovnu dvoranu nadstvođenu visokom kupolom (konstruirao ju je → Stjepan Szavits Nossan).

Svojim svestranim djelovanjem kao arhitekt, pisac i pedagog odlučno je utjecao na razvoj arhitekture u Hrvatskoj na početku XX. st. Njegov opus, u kojem se na osebujan način stapaju elementi nasljedstva sa suvremenim poimanjima, označio je početak moderniteta u suvremenoj hrvatskoj arhitekturi. Posmrtno je nagrađen Velikom nagradom na Međunarodnoj izložbi dekorativnih umjetnosti u Parizu (1925). Od 1961. Udruženje hrvatskih arhitekata dodjeljuje godišnju Nagradu »Viktor Kovačić«.

LIT.: E. Šen: *Arhitekt Viktor Kovačić. Mapa-monografija*. Zagreb, 1927. — Z. Vrkljan: *Viktor Kovačić*. U: Sjećanja. Zagreb, 1995., str. 107–111. — A. Laslo, D. Radović Mahečić: *Viktor Kovačić – promotor hrvatske moderne arhitekture*. Radovi Instituta za povijest umjetnosti, (1997) 21, str. 143–165. — *Viktor Kovačić, akademski arhitekt*. U: Sveučilište u Zagrebu Arhitektonski fakultet 1919./1920. – 1999./2000. Osamdeset godina izobrazbe arhitekata u Hrvatskoj. Zagreb, 2000., str. 221. — *Arhitekt Viktor Kovačić. Život i djelo*. Zagreb, 2003. — K. Galović: *Viktor Kovačić. Otac hrvatske moderne arhitekture*. Zagreb, 2015. — Z. Jurić: *Tko je gospodin Viktor Kovačić K.H.A.? Povijest kritičke misli o arhitektu Viktoru Kovačiću od 1896. do 1943. godine*. Zagreb, 2019.

M. Blažić

Kovačić, Željko (Sisak, 10. IX. 1951 – Zagreb, 13. VIII. 2021), arhitekt i dizajner, istaknuo se oblikovanjem muzejskih stalnih postava i izložaba.

Diplomirao je 1976. na Arhitektonskome fakultetu u Zagrebu. Nakon završetka studija je kratko radio u projektnom birou Željezare Sisak, potom u građevinskom poduzeću Uzor u Petrinji, a od 1981. djelovao je uglavnom samostalno. Isprva se bavio projektiranjem i adaptacijama obiteljskih kuća (Serdar u Serdarovoj ulici, 1978; Kovačić na Radničkome dolu 30, 1980–83., obje u Zagrebu) i uređenjem interijera poslovnih, ugostiteljskih i trgovačkih prostora (slastičarnica Horak u Ilici 160, 1986; pivnica Concor-

KOVAČIĆ, Viktor, nacrt pročelja i presjek crkve sv. Blaža na Deželićevu prilazu 64 iz 1909., Zagreb, MKM, Zbirka ostavštine arhitekta Viktora Kovačića, ekultura.hr (lijevo)

Crkva sv. Blaža iz 1912–15., Zagreb (desno)